

יום שני, 9 במאי 2016

לכבוד
יונתן בר סימן טוב
מרכז הוועדה לבחינת גיל הפרישה
באמצעות המייל: kfirba@mof.gov.il

הנדון: עמדת "אשה לאשה – מרכז פמיניסטי חיפה" בנושא גיל הפרישה

שלום רב,

להלן עמדת ארגון "אשה לאשה – מרכז פמיניסטי חיפה" בנושא גיל הפרישה. גיל הפרישה הוא נושא מהותי עבור כל אשה ואשה ובעל השפעה על איכות חייה החל מגילאי הביניים. אנו שמחות על הקמת הוועדה ועל המנדט הרחב שניתן לה.

1. אנו מצטרפות למתווה להעלאת גיל הפרישה לנשים שנכתב על-ידי פורום ארגונים בנושא גיל פרישת נשים ונערך בידי עו"ד נוגה דגן-בוזגלו, בחודש יולי 2015. אנו תומכות בטענה המרכזית במסמך, לפיה: "אין להמשיך במתווה ההעלאה הנוכחי של גיל הפרישה לנשים ללא הצבת אמצעים שיבטיחו קיום לקבוצה גדולה של עובדות. מהלך חד צדדי של העלאת גיל הפרישה ידרדר נשים רבות לעוני", ומצטרפות לעיקרי המתווה ולשינויים המוצעים בו: "המתווה... מתבסס על שינויים בהגדרת גיל הפרישה והזכויות הנובעות ממנו – זכאות לפנסיה, זכאות לקצבת זקנה מותנית הכנסה וגיל פרישה במקצועות שוחקים. במקביל יש לקדם תמריצים וולונטריים שיגדילו את שיעורי התעסוקה ורמות השכר של נשים מבוגרות ובראשם ביטול גיל פרישת חובה".

2. נשים מאוכלוסיות מוחלשות: בישראל קיימים פערים חברתיים וכלכליים נרחבים בתוך קבוצת הנשים. נשים פלסטיניות, יוצאות אתיופיה, מזרחיות ותושבות הפריפריה מתמודדות עם חסמים חברתיים וכלכליים נוספים בבואן לפרנס את עצמן ואת משפחתן. לנשים רבות בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית נגישות מועטה בלבד למקומות התעסוקה. יש לציין שפעמים רבות אזורי התעסוקה רחוקים מהיישוב ומגוון התעסוקה בהם מצומצם.

על כן אנו ממליצות לוועדה לזמן נשים מומחיות מקבוצות אוכלוסייה מגוונות כדי לדון עמן בשינוי הנדרש ליצירת מקורות תעסוקה נאותים לנשים מבוגרות ממגוון אוכלוסיות, מקורות תעסוקה שהם רגישים תרבותית ודתית. כמו כן אנו ממליצות על יצירת תמריצים להעסקת נשים מבוגרות בעיקר בפריפריה, ואנו מצטרפות להמלצה להבחין בין גיל הזכאות לפנסיה תעסוקתית לבין גיל הזכאות לקצבת זקנה, כפי שמפורט במתווה.

3. תחבורה ציבורית ונגישות לתעסוקה: נשים מהוות את רוב משתמשי התחבורה הציבורית. בה בעת הן משתמשות פחות ברכב פרטי – פחות נשים מגברים מחזיקות רכב פרטי, והן משתמשות פחות ברכב הפרטי שנמצא בבעלות משותפת עם בני זוגן (מנתוני הוועדה לבחינה מגדרית של תקציב המדינה, 2014). בנוסף, נשים מקהילות שונות מנועות מלנהוג עקב איסורים תרבותיים או דתיים. מאידך גיסא, תחבורה ציבורית איננה זמינה, נוחה או נגישה בחלקים נרחבים של ישראל, ובפרט בפריפריה הצפונית והדרומית.

רחוב ארלוזורוב 118 חיפה 33276, טלפון: 04-8650977, 04-8660951, פקס: 04-8641072
118 Arlozorov St. Haifa 33276, Tel: 972-4-865-0977, 972-4-866-0951 Fax: 972-4-864-1072
E-mail: ishahfc@netvision.net.il, Web Site: www.isha.org.il

אחד הכלים המשמעותיים בעידוד תעסוקת נשים הוא יצירת תשתית תחבורתית נוחה, זמינה ונגישה לנשים אל מקום העבודה וממנו. לטעמנו חובה ליידח חשיבה בדיוני הוועדה גם לנושא הנגישות התחבורתית של מוקדי התעסוקה בפריפריה וכן לחייב את הרשויות המקומיות ליצור תמריצים למעסיקים לספק תחבורה אל מקומות העבודה וחזרה מהם.

4. **מעבר להעסקה ישירה:** במסגרת ההפרטה של שירותי הממשלה נוצר דפוס של מעבר של עובדות רבות להעסקה באמצעות חברת קבלן, דפוס העסקה שנועד ליצור גמישות בשוק התעסוקה. התופעה נרחבת מאוד בסקטור הציבורי, שהוא המעסיק הגדול ביותר של נשים, אך גם בסקטור הפרטי. על מנת לאפשר ליותר נשים מבוגרות להמשיך להתפרנס, יש להביא לצמצום ניכר של תופעת העבודה הקבלנית ולמעבר להעסקה ישירה. זאת במיוחד לאור העובדה שמרבית העובדות בגיל מבוגר צברו ותק וניסיון בתחום ההתמחות שלהן ועל כן אין סיבה שתמשכנה לעבוד באמצעות חברת קבלן.

5. **מקדם ההמרה המשמש כלי לחישוב הפנסיה החודשית שהוא פוגעני ומפלה:** מקדם ההמרה הוא כלי לחישוב הפנסיה החודשית, כלי המבוסס על סך הצבירה הפנסיונית בעת הפרישה חלקי במספר החודשים הצפויים לחוסכים לחיות, לאור צפי של תוחלת חיים. מקדם ההמרה מביא בחשבון את הפער בתוחלת החיים בישראל, בין נשים וגברים. תוחלת החיים של נשים בישראל גבוהה בכשלוש שנים מזו של גברים. התוצאה של פער זה בתוחלת החיים יתבטא בחישוב לפנסיה, כתוצאה משימוש במקדם ההמרה הנוכחי, ויגיע לפער של 25 אחוזים לטובת הגברים, אף אם שניהם חסכו סכום זהה ופרשו מעבודתם באותו הגיל. מבט מעמיק יותר בנתוני הלמ"ס של תוחלת החיים בישראל לשנת 2014, מגלה שמקדם ההמרה הנוכחי מתעלם מפערים שונים ומתייחס רק לפער המגדרי בתוחלת החיים ובכך יוצר הטיה מגדרית מפלה. מנתוני הלמ"ס ניתן ללמוד שתוחלת החיים גבוהה יותר לתושבי המרכז מאשר לתושבי הפריפריה; תוחלת החיים גבוהה יותר אף לבעלי אמצעים כלכליים לעומת אנשים בעוני; ליהודים תוחלת חיים גבוהה משל ערבים. מכאן עולה התמיהה אודות ההשענות על כלי חישוב זה.

לצערנו, ניסיונות העבר לשנות את השימוש בכלי זה, כמו גם לעורר דיון ציבורי על שיטת חישוב זו, עלו בתוהו. אנו דורשות מהוועדה לתקן את כלי החישוב לפנסיה באופן הולם וצודק.

6. **נשים עם מוגבלות וביטוח לאומי והצורך לבטל את סטטוס עקרת הבית:** נשים עם מוגבלות הן אוכלוסייה נוספת שהעלאת גיל הפרישה משפיעה עליה. עם עליית הגיל, כך עולה אחוז הנשים, כמו גם הגברים, החיות עם מוגבלות ונעזרות בקצבאות של המוסד לביטוח הלאומי למחייתן. עלייה בגיל הפרישה עשויה להחמיר את מצבן הכלכלי של נשים. הנורמה הדומיננטית שעמדה בבסיס קביעת חוק הביטוח הלאומי בשנות החמישים הושתתה על תפיסה מגדרית מפרידה, לפיה גברים נמצאים במרחב הציבורי ועוסקים בפרנסת המשפחה ואילו נשים עוסקות במרחב פרטי של ביתן. על פי נורמה זו נקבעו חוקים ותקנות שנועדו לשוק עבודה גברי במהותו והפרידו בין מעמדה של אישה, עקרת הבית, לבין מעמדם של עובדים גברים. בעקבות זאת נוצרו עם השנים הבחנות מגדריות בקביעת ליקויים ונכויות המזכים בקצבאות. מן הנורמות הללו נגזר ספר הליקויים שמפרט את המוגבלויות הרפואיות שמצדיקות הענקת סיוע וקצבה שיאפשרו חיים בכבוד. כיום, נשים בישראל מתפקדות הן במשק ביתן והן במרחב הציבורי ומהוות נדבך מרכזי בשוק העבודה. למרות זאת, אף שההגדרות המזכות בקצבאות והסעיפים המתאימים בספר הליקויים של הביטוח הלאומי התעדכנו במרוצת השנים, נוצר לאורך השנים אי-שיוויון מגדרי ועדיין אין

בספר הליקויים ביטוי מספיק למצבים הייחודיים או האופייניים בעיקר לנשים ומשפיעים על תפקודן. יתרה מזאת, סטטוס "עקרת הבית" אינו מאפשר לנשים רבות לקבל קצבת נכות. לפיכך אנו סבורות שיש צורך בשינוי השיח הציבורי באשר למצבן הכלכלי של נשים בזקנתן באמצעות הוספת הפריזמה המגדרית לביטוח הלאומי ושינוי החוק והתקנות שנוגעים להגדרת הליקויים, למבחני הזכאות ולזכויות, תוך שימת לב לחסמים ולקשיי הנגישות של נשים במיצוי זכויותיהן במוסד לביטוח לאומי.

אנו מאחלות לוועדה הצלחה במעשיה, ואנו מקוות שדיוני הוועדה אכן יובילו לשינויים המפורטים לעיל.

נציגותינו תשמחנה להרחיב את עמדותינו בפני הוועדה,

בברכה,

רונית פיסו

רכזת ארגון "אשה לאשה" – מרכז פמיניסטי חיפה",
04-8650377, 054-4750614

isha@isha.org.il